„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин. на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 137. У Новом Саду у петак 11. (23.) септембра 1887. ГОДИНА XXII.

ДАЛ ДА СЕ ЖЕНЕ СВЕШТЕНИЦИ?

Изгледа чудно и заподенути о овоме реч. Наши су свештеници жењени, католички су нежењени. То свако дете зна.

Но има нешто што не зна свако. А то је ово: Епископ Теофан Живковић, почео је у својој дијецези рукополагати нежењене богослове. Да наведемо само два примера. Рукоположио је нежењене богослове Косановића и Грујића. Првог је поставио у Плашком за капелана, другог у Мечанчанима за администратора парохије.

О овој ствари не може се више ћутати, јер о њој поведоше реч већ несрпски листови. Ми знамо, да н. пр. „Народне Новине“ зато нападају епископа Живковића, што им се он у другим стварима не допада. Е ал г. епископ Живковић не би требао давати прилике, да га ма ко с правом нападне.

Има у књигама наше православне цркве реч, која вели: „свештеник може бити муж само једне жене“. То се тумачило до сад од две руке: Неки су казали, то значи да свештеник не сме имати у свом веку више, но само једну жену. Кад му та жена умре, не сме се по други пут венчати. А неки су то тумачили друкчије, т. ј. тако, да свештеник у један мах може имати само једну жену, а кад му та жена умре, може узети и другу.

У Србији су до сад свештеници више пута на народној скупштини повели реч о томе, да се удовим свештеницима дозволи по други пут женидба. То је нарочито захтевао поп Крупежевић. Он је доказивао, да удов свештеник, који мора живити с народом, долази у врло незгодан положај, јер свет га не прима тако радо у куће као свештеника ожењена, а после, пошто је и свештеник човек, то се често дешавају саблазни, које не служе на подизање морала. Српска скупштина је наредила једаред министру богочасти, да извиди, шта се може у тој ствари учинити, па да поднесе предлог.

С овим смо хтели показати то, да је у нашој цркви било до сад покушаја да се свештеници двапут жене, (и кнез Милош је оженио једног удовог свештеника) али је то већ реткост, да су владике рукополагале нежењене богослове. Колико је нами познато, у новије доба је Герман Анђелић рукоположио једног нежењеног богослова, а сад је у ту ноту ударио и владика Теофан.

Епископ Теофан тумачи оне речи: „свештеник може бити муж само једне жене,“ тако, да свештеник може имати једну жену, али може имати и ни једну. Ако се некоме прохте, да тражи длаку у јајету и да окреће оне речи са свакоје стране, он их може протумачити и онако, како их је протумачио и епископ Теофан. Само не треба заборавити, да је у нашој православној цркви општи ред и обичај, да се ожењени људи рукополажу, а не нежењени. И ми не видимо довољно узрока, зашто је епископ Теофан одступио од тог реда.

Прво и прво наш народ види у томе неку унију, неки католички, неправославни обичај. Но и са гледишта чедности, није добра та новотарија. Свештеник није за творен у манастиру; он живи на очиглед свету, у средини својих парохијана, његов се сваки корак зна, прати, претреса. На свештеника треба да се угледа остали свет. А свештеник без жене, то је готово зло. Човек је ко и други људи, па ће се обично и он прељубити којој женској, и то женској која му није жена. Онда свет показује на њега прстом, а тиме пати углед свештеника. Ето, то је главни разлог, који нас је навео, да пишемо против овог новог обичаја. Имамо доста калуђера; не требамо их више.

За данас је доста и оволико. Ако г. епископ Теофан не учини крај ономе што је започео, ако синод кад се састане не проговори о томе, онда ће морати та ствар да се покрене на сабору. Ако већ не можемо покренути наше ствари на боље, на горе зацело нећемо.

ЈАДНО СТАЊЕ У БУГАРСКОЈ.

До данас се писало много о томе, како је у истини у Бугарској, али је слабо ко веровао, јер су те ствари невероватне. Ето н. пр. о буџоносцима. Чиновници, преобучени жандари, плаћени људи склопише друштво, које бије на сред улице и у сред дана сваког грађанина, који није уз владу. Свет је то слушао, ал неверовао. Но прошлог понедељника могла се уверити цела Европа да је тако. Испричаћу вам укратко цео догађај.

Чим је бугарска влада објавила, да је подигнуто ванредно стање, састали су се код Петка Каравелова једно петнајест угледних људи из опозиције, ту је био и митрополит Климентије, те решише, да наново покрену лист и то „Трновску Конштитуцију“. „Трновска Конштитуција“ изашла је у недељу 30. августа, а донела је на првом месту чланак, у коме се говорило, да кнез Кобург није кнез бугарског народа, већ кнез Стамбулова, јер га је Стамбулов изабрао и довео а не народ бугарски. У чланку се још рекло, да би Кобург најпаметније урадио, кад би покупио своје ствари, те се очистио из Бугарске.

На то је председник „буџоносаца“ Захарија Стојанов сазвао одмах за понедељник велики збор. Поштени људи нису дошли на збор, кога је Стојанов сазвао, него се искупише све сами чланови буџоносаца. Тамо су лармали и викали „живио кнез Фердинанд, доле с издајицама!“ Али то би им било просто. Него одмах за тим оде цео збор до куће Каравелова и поче му рушити кућу. Кућа је Каравелова прилично срушена, и ти несретници били би још упали у собе, али је Каравелов претио револвером и хтео пуцати. За тим одоше буџоносци до штампарије где се штампа опозицијони лист па и тамо направише чуда. Кад су рушили штампарију видио их је њихов Кобург. Па опет је за то изашао после четврт сата Кобург на балкон и клањао се тим рушикућама. „Трновска Конституција“ је престала излазити, јер јој дадоше миг, да ће потући све који пишу на том листу! Лепа слобода штампе. Но поред свега тога, Кобург се неће моћи одржати у Бугарској. Пацови су видили да његова лађа пропада па га напуштају. Зато он и није могао онако за дуго да нађе министарство. Сад га је напустио и његов пријатељ Флајшман, који је дошао с њим. У самој војсци стоји кнез врло рђаво. Кад су полковнику Николајеву у Пловдиву давали официри банкет, Николајев је наздравио не данашњем кнезу Кобургу, него оном протераном Батенбергу.

Влада ништа не ради на корист земље. Све се окреће око тога, шта ће бити с Кобургом. Што су се лопови тако јако намножили у Бугарској томе је такође данашње стање криво. Нема никога, који се брине за јавну сигурност. Полиција и жандари наговарају свет за владу и Кобурга, руше куће опозицијонара, прете и злостављају мирни, поштен свет који није уз владу. За јавну сигурност се нико не брине. Отуда се и нагомилали толики разбојници по Бугарској. У околини Ловеча не могу путници проћи. Сад секу шуме око путева, да се у близини не могу скривати лопови те се надају, да ће тако са шумама утаманити и хајдуке. Но жалосна је то полиција, која не зна друкче утаманити хајдуке осим тако, ако потамани и шуме.

Сад је велика спрема за изборе. Влади се не виде ни уши од посла. Она је била скинула опсадно стање, но га је опет наново увела. Опсадно стање трајаће до 24. септембра т. ј. чак три дана пред изборе. Опозиција још се није решила да ли да учествује при изборима или не. Једни веле; како је цело ово стање незаконито, то опозиција не треба да иде на скупштину. Али други веле друкчије. Веле, како треба да се чује глас незадовољства у Бугарској, и како треба покушати да се из скупштине обори ово стање.

У самој ствари није о томе реч. Врло добро зна бугарска опозиција да она при избору не може добити већину. Не може зато, јер ће влада и полиција чинити незаконитости. Питање је о томе: ако се опозиција пусти у изборе онда може доћи при изборима до боја, па и до устанка. Неки и јесу против тога из тих узрока, а емигранти траже изборе баш зато. Они мисле, народу ће догрдити неправде, па ће се дићи и прогонити и данашњу владу и кнеза и буџоносце и све.

Видићемо како ће испасти!

Софија у септембру. Б.

Писмо из Србије.

19. септембра.

По Србији раде непрестано истражне комисије и проналазе недела, које су починили неки чиновници за време бивше владе. Сад је запела ствар о Гарашанина. Многи чиновници кад видише, да је дошло време, где треба плаћати грехове, проговорише истину, те износе, да су они све то радили по налогу Гарашанина. А Гарашанин је отишао у иноземство, у купатило, и никако се не враћа. Добро је било пре неки дан у „Застави“, и ми се слажемо с тим, да није право казнити само мање кривце а велики да измакну.

У понедељак се састала комисија, која

ЛИСТАК.

ДОМИН ГИГА.

СЛИКА ИЗ ЖИВОТА.

I.

Како су г. доминове свиње појеле општински протокол.

Узму метлу у руке, назову једно другом добро јутро и упитају се за јуначко здравље. Онда ће један од њих извадити из дубоког џепа сламом оплетену малу „путелу“ са мученицом. Иде „путела“ од руке до руке. Накашљу се сви по реду и убришу уста рукавом.

— „Ала је то ракија! Права јерусалимска. Да знам које пекао, баш бих га метнуо за проту.“

Да не би било неспоразума одмах понизно завољам читаоцима, да се овако разговарало у плајашкој соби негдање граничарске вароши Б. год. 18— не зна се ког месеца. Само се зна за дан, а то отуда, што се после званично доказало, да су баш тај дан г. доминове свиње појеле варошки протокол. Ко би и помислио да ће се тај дан догодити тако безбожно дело, што је целу варошицу а особито сл. преставништво заједно са г. домином довело у највећу забуну? А то је цела целцата истина. Ето је сад баш чича-Грга званично јавио ту жалосну вест и господар-кнезу.

— „Господар кнеже,“ вели стари пандур Грга, „г. домин су казали, да сад не могу доћи, да пишу протокул за седницу, јер су сад нешто пронашли.“

Господар кнез не би био кнез, кад му се на ову страшну вест не би сва коса нарогушила (т. ј. она, што је његова.) Честита вам је то старина била, скроз и скроз поштена душа, само је имао једну ману, ал о том ће говорити већ друга глава. Г. кнез се званично разрогачи, затури наочари на чело па — не рече ни речи. Али да је когод могао у души му читати, прочитао би тамо тешку тугу, срам и горки јед.

— „Сад је баш нешто пронашао! Хајд' хајде! Само да други што год не пронађу, па ће бити врага!“

Господар кнез знао се потпуно наћи у своме достојанству. Знао је какву одговорност носи према вароши, својој савести, свету, према претпостављенима а као Србин и према потомству, те је свашта узимао најстрожије. Ни један варошки бик не би смео добити нове оловне јабуке на рогове, а да их он својим господар-кнежевским рукама не опипа, да л' није олово можда „фалично.“ Насигурно се знало кад се које ведро на варошким бунарима мора разбити т. ј. докле сме трајати. А био је највећи противник, да ноћу горе по вароши фењери у невреме. Него је то важно питање оставио мудрој управи месечевој: кад је зими у календару месечина, онда се не пале по вароши фењери; а ако календар слаже није кнез крив. Лети не сме бити помрчине. Није дакле чудо, што је г. кнез поручио г. домину да га „строго моли, нек одма изволи доћи у варошку кућу.“

Г. домин је баш код куће зевао, теглио се и тужио гђи нотарошовици како га љуто боли глава и како је ону ноћ све вармеђаше „на лој утукао.“

— „Они мени наздраве три чаше а ја њима одмах шест, па девет па дванајест. Све сам их повољао, ал морам казати, имао сам и ја доста. Само глава, глава; мора да вода не ваља. Па знаш слатка женице, све сам твоју песму дао свирати: „Та ти си рајски . . .“

Г. домин баш се спремио, да по соби и глас забруји, кад рупи строги налог од господар-кнеза: „сад ће одмах бити седница, па треба да се пише протокул.“ Г. домин скочи као опарен. Сетио се, да га је синоћ понео кући да пише, па га на путу срели вармеђаши. Сећа се и то, да су цигани на протоколу место тањира купили нозце — но даље га је издало сећање, а протокола нема. Ако га није склонила она нежна ручица баш кад је сећајући се своје миле женице са сузама у очима поред свирке грмио: „Та ти си рајски цвет“ и т. д. Чешао се по глави, но то му није баш ништа помогло А и тај матори Грга стоји му ту као кост у грлу.

— „Чича-Грга, иди ти! Сад ћу ја доћи. А напослетку не морам ја баш свуда нос забадати.“

Чича-Грга се не миче. Има строгу заповест, да без протокола не долази. Г. домина зној пробио. Глава му бучи. Тражи чиста зрака у авлији. Чича-Грга би му помогао тражити ал види да г. домин у авлији све нешто око свињца гледи. Не зна чича да је г. домин баш јутрос добио једно назиме, па баш мерка да ли вреди на зиму за ешкута. Чича-Грги сад све пуче пред очима. Ништа друго него доминове свиње појеле протокул.

Чича-Грга је дакле још једаред — дваред ли — рекао, да је та ракија баш јерусалимска, толико исто пута је потврдио, да би онога, што је пекао, метнуо за проту, те онда оде и јави господар-кнезу званично и најозбиљније, да г. домин не могу доћи на седницу, јер су сад баш нешто пронашли. (Не би вам старац за живу главу попустио што од своје званичности, те н. пр. рекао да су г. домин што год нагазили или натрапали. Зна он шта иште званије.)

— „А г. кнеже, баш сам се званично уверио да су г. доминове свиње — вели чича Грга — биле баш праве свиње. Појеле су општински протокул — куне се Грга — сасвим на чисто.

— „Можеш ти то потврдити?“

— „Могу. Баш сам видео где је г. домин све код њих нешто тражио и очи бечио — ал забадава.“ — — —

Г. домин је оно пре подне отспавао. Седница се ипак одржала. Јавило се, да г. домин „званичним послом отсуствује“ за овај пар, и да се званично доказало, да због „непредвиђених околности,“ мал' те неће требати нов писар, јер ће се записник од 2 године морати наново састављати. Узело се на обично знање. Г. кнез је после седнице код куће страшно лармао. „Ето, не мож' га никад уловити. Кад ти, брате, у варошкој кући има у свакој соби по један његов шешир, а пустих врата има ваздан. Сад варош да због њега плаћа новог писара! Најмање 400 фор. на годину више трошка у лудо! Ал шта ћеш кад је наш, па мораш да му гледаш кроз прсте.“ — Један је шаљивчина онај дан овако прибележио у своме дневнику: „Бр. 13. Треба ће нов писар; данас појеле доминове свиње варошки протокол.“

II.

Како је деда-Максим Дијурнаш пронашао да су две литре више него једна — па му за то одерали кожу.

— „Овамо те, овамо, г. писару, ту одмах поред коприве! Ју, куку мене! Сад ће у бу-

ће израдити нов устав. Осим Ценића који је болестан дошли су сви чланови комисије и сви чланови владе. Министар председник Ристић држао је велики говор и у том говору изнео две мисли. Он рече, да се стари српски устав од год. 1868. показао у једну руку као добар. Пре 1868. год. чим су ишле ствари у држави како не треба, народ је одмах због тога узимао владара на одговор. И ми видисмо само протеривање владара, а владе, које су свему биле криве, остајале су и даље. Но од 1868. године видимо где земљу не растрза промена владара, владар је сталан, а владе су одговорне и оне падају и мењају се. Г. Ристић мисли, да је томе узрок устав од 1868. год. но ми би рекли, да су томе други узроци. Иначе је г. Ристић признао, да су се под досадањим уставом могле догађати неправде и злоупотребе и да народне слободе нису биле очуване. Он мисли уставни одбор, нек остави у новом уставу оно, што се у старом показало као добро, а нек поправи оно, што није било доста јако.

Уставна комисија ће радити, али док она сврши посао, док тај устав пређе владине седнице, док се сазове велика скупштина може још доста воде проћи Дунавом. А шта ли ће тек бити, ако поникне негди зачкољица, те устреба времена док се то отклони. Ми зебемо, да се та ствар може отегнути, а ако ко хоће да је отегне може врло лако. Не баш да и иде ствар брзо, ипак ће бити нужно, да доидућа редовна скупштина донесе најнужније законе, који ће обезбедити слободну штампу, право удруживања, личну безбедност, ширу општинску самоуправу. Јер без тога не треба Србија остати ни сат дуже после скупштине.

Као што је познато, биће 17. тек. месеца по целој Србији избори посланика, за малу, редовну скупштину. Напредњаци изјавише у свом листу поново, да се они неће упуштати у изборе. Кисело је грожђе. Они хоће тиме да сакрију своју бруку пред светом, јер да се упусте у изборе, показало би се, да не би добили ни једног посланика. Избори ће тећи сад само између радикала и либерала. Радикали су у последњих година имали у народу велику већину, па ће то по свој прилици и сада бити. Истина „Н. Беогр. Дневник“ се тужи на либералне чиновнике, да они хоће либерале да протуре за посланике и у оним срезовима, где су бирачи листом радикали, али ми се надамо да то неће моћи учинити. Било би врло жалосно, кад не би она странка имала у скупштини већину, која има већину у народу. То би одмах произвело неко криво стање, то би изродило неспоразум и између савезне владе, и произвело би уопште зло. Чија је већина, нека је добије и при изборима. То је право, и влада нити ико сме желити, да буде друкчије, да буде онако, како народ неће.

Наше црквено-школске општине.

Да проговоримо неколико речи. Можда је ово баш згодно време. Истина, тек око нове године бивају обично промене у црквеним општинама нашим. Али обавештај не шкоди ни раније. Имамо бар више времена на размишљање. А десиће се где-где и у ово доба промена каква, те што прилику пропуштати. Згодна реч у свако доба добро долази. Општине црквено школске, то нам је за сад једино још имање, које морамо свом снагом и свим жаром бранити и — чувати.

Данаске се са свију страна чује, како је у многим црквено школским општинама нашим до расула дошло. На многи мести растројство влада. Шта ћемо више, кад је дотле дошло и у самим неким варошима нашим. Погледајмо само у новије доба жалосну слику некад дичног Сомбора. Варош, која броји толико чланова интелигенције наше; која би требала за пример и узор многим општинама да служи — у њој је дошло до најјаднијег стања. А шта тек за неке сеоске општине да рекнемо?

А шта је томе узрок? Познато је, да има некога и неких, којима иде у рачун расуло и заплет код наших општина. Они хране, бране и изазивају тај заплет. То су наши „црноризци“. Они би свугде да изведу растројство, па да онда кажу: ето, показује се да не ваља автономија. С тога ти црноризци и њихове слуге удешавају и изазивају покор где год могу. А на жалост има света, који им умно ил безумно наиђе на лепак.

Но морамо признати, да смо многоме и ми сами криви. Ми смо људи меки и — благи. Попуштамо свима и — свакоме. Ми немамо оне срчаности, која нам је нужна, да даном приликом одважно на среду изиђемо. Оћемо да смо „добри“ свакоме. Никога нећемо да „увредимо“. Свима оћемо „добро“ да учинимо. А то је баш наше највеће зло. Оно нас и сарањује у понор, док међутим увиђавни згодно се тим користе. Они се пењу на висину. „Благе“ и „добре“ презиру. То је видите још један узрок, са кога су нам неке црквено школске општине наше дошле до расула свога.

Кад год је избор, не гледа се увек да у општину уђу људи свежи и разборити; срчани и одважни; људи скроз поштени и несебични; у опште људи онакови, који ће знати и умети; хтети и смети; који ће тежити једино, да се у општини поредак подржава; да се општинско имање унапређује; да се у општини корисне установе уводе; да се на све стране ради и мисли, како ће се општина узвисити и до угледа свога подићи. Не. На то се тек не гледа. Него се ту умеша кадкад одношај сродства и пријатељства; умеша се нека потчињеност и бојазан; умеша одношај кумства; и бог те пита шта још не. Зато некада и продиру они људи, који безобразно срљају напред а сви други, који поштено мисле, а из скромности неће напред да срљају; неће да се замере не знам због „старештва“; због „сродства“; због умишљене „подчињености“; због личних „одношаја“ — због овог ил оног — сви ти остају, да после гледају чудо и покор изабраника својих. А то је та наша „доброта“ и „мекост“; „благост“ и „пристајалост“.

При изборима ваља нам дакле добро очи отворити. Размислимо пре свега, ко је све за општинара, па по томе поступајмо. Има људи богатих и сиромашних; поштених и честитих, који су у сваком погледу виђени и — чувени. Од њих ваља бирати општинаре. Који знаде свој иметак поштовати, знаће и општински; који знаде себе усаветовати, знаће и другога. — Нису за општинаре ни они, који су као званичници какови у полит. општинама. Такови су нотароши, егзекутори, кнезови и — подобни. Ти су људи обвезани политичним властима. Да је у њих родољубља, они би се из призрења према роду своме, сами уклањали испред избора. Пустили би да у црквено општину уђу они, који јој неће шкодити, него добра који јој мисле. Али тога у њих није. Они се баш највише натурују. Држе се за најпаметније. Али такове „памети“ ми не требамо. На част њима. Нама требају у црквено општинама људи независни, који нам неће солгу ил другог каквог „великог господина“ у општину увлачити. Помислимо да они морају слушати. Манимо их дакле. Подајмо им мира у канцеларијама њиховим. Имају они и тамо пуне руке посла.

Осим тога главну пажњу ваља обратити при избору председника општинског. Он је глава. А риба обично с главе смрди. Дакле од скупштинара, који ту главу бирају, зависи да се она не усмрди. Јер трулеж се брзо распростире, само кад почне, те би се тако цело тело окужило. Дакле ту ваља бити јако на опрезу.

Још неколико речи.

У свакој општини постоји и школски одбор. Њега бира црквена скупштина. Он је местна власт школска. Од одбора школског зависи напредак или назадак школства нашег. Је ли одбор школски мудар и увиђаван; је ли одбор школски занет за позивом својим; поји ли одбор тај позив свој — школство ће у општини процветати; школство ће до угледа свога доћи. У противном случају школство нам може љуто да настрада. Незналице чланови и поводљиви људи могу у школу да унесу велико зло, које је у стању отрћи нам га из руку за навек. Пазимо дакле и бирајмо такове чланове, који знају шта је школа и који ће једино тежити да је уздигну и узвисе.

С оним у свези је и избор управитеља школског. По варошким општинама некако тај избор лакше пада. И ако нема свугде стручњака, али има разумних и паметних људи, који се не примају управитељства из ината са учитељима; него који знају и поји дужност управитеља; који знају да треба учитељима десна рука да буду у теретном позиву њиховом; који знају да пишта на своју руку а без учитеља чинити не могу; који с учитељима настојавају да се настава у напредном духу креће, да у школи не буде устајалости и трулежи и др. Али у неким сеоским општинама је с тим избором теже. Ал то све може да се уклони. Нека изабрани и није стручњак али нека је човек бистар, отворен који воле школу и који ће се хтети посаветовати и на добро упутити, па доста.

Ето толико нам беше намера рећи. Нека се све то узме при обнови општина у обзир, уверени смо да ће се све на боље окренути.

Н.

Политички преглед.

Угарски сабор састаће се 14. (26.) септ., а прва ће седница бити 16. (28.) септ. Отвориће се пак 17. (29.) септембра.

Босна и Херцеговина — Црна Гора и будући велики рат. Докле поштено новинарство доноси све црње и црње гласове из Босне и Херцеговине, дотле чивутско продано новинарство жури, не само да побије те гласове, него још да лаже свету, како је у тим земљама све добро и како је народ потпуно задовољан са данашњом управом. Томе се не треба чудити. Проданом новинарству је дужност да изврће истину и да свету замазује очи, па као што је свако тако новинарство, тако је и чивутско новинарство у Угарској. У Босни и Херцеговини све је данас најлепше и народу је сасвим добро, тако добро, да се не треба какве побуне ни онда бојати, кад би се наша држава заплела случајно у какав велики рат, те би морала и један део војске, што је данас у Босни и Херцеговини да изведе на бојно поље. Тако те новине пишу данас, а највише још велико-чивутски лист „Пешт. Лојд“, који сваки час има најлепших и најповољнијих вести из Босне и Херцеговине. Тај лист каже даље, да се сад не треба више никакве побуне бојати од самога народа у земљи; но за то је опет добро, па је и нужно, што наша држава у тим земљама ради данас на томе, да поједина места утврди и што подиже овде онде мале тврђавице. А све је то нужно за то, што би у случају каквог великог рата у ком би ратовала наша држава, најпре Црна Гора, па, може бити, и Србија упале с војском у Босну и Херцеговину, па подигле народ на устанак. „Пешт. Лојд“ стрепи од тога, па каже ни мање ни више, него да би то била само добит нашег непријатеља, кад би се и један наш војник и један наш топ морали за време великог рата употребити у Босни и Херцеговини. Јели то баш све тако, као што тај чивутски лист пише, нећемо да испитујемо. Ако му продану душу мучи ђаво — нека тога ђавола слика и на дувару — то је чисто његова ствар. Нешто је друго зашто би овде могли „Пешт. Лојд“ баш и да посаветујемо. Наша држава и Црна Гора су суседне државе и баш данас оне живе лепо и пријатељски као државе. Кад је тако, онда „Пешт. Лојд“ не говори ни најмање у интересу наше државе, називајући народ, који саставља државу Црну Гору разбојничким народом. Друкчије тај чивутски лист не назива Црну Гору, него разбојничким гнездом, а саме Црногорце разбојницима. Тај лист стоји и сувише близо мађарској влади, па кад он као такав пише о Црногорцима и Црној Гори, онда нека нико не захтева од Црногораца, да гину за пријатељством са вашом државом. Тако се не спрема за велики рат „Пешт. Лојду“ и његовим покровитељима требало би да добро то запамте.

Опет Шнебел. Наши читаоци ће се сећати, како су пролетос немачке власти на граници француско-немачкој ухватили француског железничког комесара Шнебла па га затворише. Такође сећамо се сви, како се због тога цела Европа била устумарала, да не дође до рата између Немачке и Француске. Но немачка надутост морала је да попусти, и Шнебл је био

нар. Тако. Сад овамо на месечину. Чувајте се! Тамо је јендек. Сад ево, овде је дера. Но — хвала богу — само кад се није догодила каква несрећа.“

Тако је говорила једне лепе јесенске вечери Кида Чепркалова ученом г. варошком писару у месту ***. „Још сте могли и накаљати. Хуље једне! Напасти тако на господина.“

Г. писар се пожурио, да што пре прође кроз деру на еведри. Извадио мараму из џепа, обрисао знојавно и прашњаво лице, обазрео се два триред на ону страну, од куд се још чула ларма, па је онда дубоко одануо и очистио се колко толко од чичка.

— „Тако сам се припала кад сам видила, како вас оне хуље вијају. Ти би још били готови на свако зло.“

Г. писар је још једаред обрисао лице, обазрео се на ону страну где је псовка већ престајала, па је сека-Киди сасвим свечано изјавио, да се он њих баш ништа не боји, али само — неће да прави ларме. Него ће он тим безобразницима већ показати, а сад само моли, да га пропусти кроз башту на други сокак.

„А ја отишла баш мало пре по моју Милицу на рогаљ па прођем поред Лолиног бирцуза и видим вас унутри с тамбурашима. Били сте мало весели. Па баш мислим, а гле, откуд г. писар код Лоле. А напољу видим где неки момци нешто шурују, па сам се већ поплашила, да неће коју девојку да украду; па онда — јух Исусе преблаги! Та вама је господине сав нос крвав. Ето су вам и уста разбили, хуље једне.“

— „Није то сека-Кидо разбијено, него ме зуб болео, па сам мећао пијавице.“

— „На нос?“

— „Није, него на зуб.“

У том вашке у авлији чуше непознат глас те залајаше.

— „Извол'те унутра! Ју, како су вас осакатили, лопови једни. А ја чим сам видила кола пред бирцузом, одмах сам знала, није добро.“

Док се г. писар пиркао и пред огледалом тражио ранице од пијавица, дотле је сека-Кида извадила из шареног сандука сади-пешкир и отрчала у комшилук по мужа.

— „Видим ја кола, неће бити добро. Оне се хуље напољу договарају, а Милица моја видим, где иште баш воде од Лолине жене. А где бих ја пустила, да ми ма какве хуље дете одвуку? Има она, хвала богу, већ своју прилику, па ће и бити своји, макар да је сирота, баш у пркос деда-Максиму. А ви сте баш онда устали, па сте јој нешто пришапнули, па баш...“

— „Та да, сека-Кидо, оно јест. Ја сам баш био устао, па — шта сам хтео казати? Јест, хтео сам баш да јој кажем.... знаш, да се чува.“

— „Јест, свете ми богородице, видила сам баш кад сте је гурнули. Видим дете моје на то како се, сирота, поплашила, али после уједанпут нека галама и чудо, те ти ја — не знам шта ми би — склоним се под нашу еведру. Ал хвала богу, кад се само није догодила каква несрећа.

* * *

Ала ти је дивна јесења вечер у селу, па још на рогљу! Ту је песма ту смех, ту кикот. Швигарице се ухватиле у коло; па како је дивно то коло! Не као недељом и свецем на плацу, где се свака стиди и снебива. Овде су потпуно слободне. Момак свира у фрулу па устима све зузука поред ње, а коло се све таласа, као оно класје, кад га ветар зањиха. Час на десно, час на лево, час мало поклекну, час рамени заљуљају а лепу главицу у вис подигну. А момци им прате сваки покрет. Ту је шала, ту задиркивање. А тамо под дебелим хладом шапуће двоје милих и драгих, прижељкују и снују снове златне будућности. А ако се који пољубац случајно поткраде, месец их неће одати. Ох, да дивно ли је вече на рогљу!

— „Збогом моја слатка Милице, све моје на свету! Ја знам, да нисам добро урадио. На годину визитација, а тај ће ми писарчић натрунити. Ал кад сам видио како те пијан мери, па још кад хтеде да те пољуби а ја обневидио. Иди кући!“

И добро, што сбоје одоше; јер мало за тим дођоше пандури по Драгу Дијурнашког. Беде га да је увредио власт и с Пером Газибаром хтео с намером да украде девојку.

* * *

Деда Максим је чуо страшну вест. Чуо је и то, да г. писар лежи претучен код Проке Лужнице. Ломио се, страшно се ломио. Он, Максим Дијурнаш, вирилиста са 200 ланаца најбоље земље и толиком сермијом, први тутор толико година, па сад да иде ноћу Проки Лужници, што читав дан само седи у бирцузу „код три чилаше“. Да му није удовица покојног Јове Чепркала донела коју мангуру морао би у надницу. Ал није вајде. Унук му је увредио власт. Обуче се, закуца Лужници на пенцер, назове свима добро вече и исприча им своју љуту невољу. — „Него брате, да ми гледамо, да се томе помогне“.

Мајчино је око одмах схватило положај, па сад гледи, како да се њиме што бољма користи. Ал пре ће ми читаоци допустити да им бар у неколико прикажем деда Максу Дијурнаша.

Не зна се како, доста тек да се Макса Дијурнаш у буни обогатио. Новац му је бог, а без дијурне не може живити. Сигурно неће ни умрети ако не добије дијурну. За цело би и ноћу чечио у штедионици, кад би само и онда било дијурне. На путу би увек јео из туђе, обично из кочијашке торбе, вели, воле црн лебац. Нема дијурне без њега а у скупштини највише ларма, како се не штеди и како учитељи вуку велику плату. Једаред био у депутацији пред владику, па чим скочио с кола а он онако прашњав трчи, да му се прави признаница за кола (његова рођена) и — дангубу. О свечарима и самртнику горела би свећа само дотле, док има кога у соби. Иначе је увек за то, да се владичина плаћа из црквене касе даје, и увек би тврдио, да интерес од црквених новаца припада по праву тутору — за труд. Него што јесте, јесте. Волео је децу, па би се сваког св. Саве гурао да дође што пре до таса, па да на одело за сиромашну децу метне у тас пуних — двадесет новчића. Па с каквим би презором гледао на свога сиромашка комшију, који је приложио свега — бугер. А једанпут је показао, да му и позориште лежи на срцу. Био је на једној престави. Добио улазницу забадава, што су му кола донела с агенције два сандучића за глумце. Него ако се давало „село“ без улазнице разуме се, да ту није фалио, него се гурао у први ред.

пуштен. Међутим немачке власти никако да мирују. Сад су опет ухватиле шеснаесто-годишњег сина Шнеблова и затвориле, а вели се, зато, што је на једном дрвету, на немачкој страни, прилепио неку хартију са француским народним бојама, а у којој је хартији писало против Немачке. Тако немачке власти и од деце већ чувају велику и јаку немачку државу. Ко јагње гони, истера обично вука, па се може то врло лако догодити и немачким властима.

Мантов и „Пешт. Лојд“. За разглашеног бугарског силецију и крволока Мантова рекао је пре неколико „Пешт. Лојд“, тај чивутски лист, да је „најспособнији чиновник у Бугарској.“ Сад пре два три дана читасмо у истом листу ово о Мантову: Г. је Мантов од онога доба, од како су пуцали на њега постао мучеником бугарске народне ствари, учинио је све, што само може учинити окрутна самовоља. Никада нису ни кајмаками, мундури и како се све зову властници из турског доба употребљавали тако нечовечна средства за утеривање пореза, ко што то чини „хришћански“ начелник. Јашећи на коњу и машући бичем особито над главама турских становника, ширио је свуда, где год се у Рушчуку показао, несигурност и немир. Али и имућне сељаке присили су Мантов и другови, претњом да ће их оклеветати као непријатеље влади, на плаћање новчаних приноса, који нису установљени у ниједном пореском законику. Па пошто се у Ветови неки турски старци усудише против тога незаконитога поступка протестирати, привезаше их уз дрвета и немилосрдно батинаше тако дуго, док их не мораху онесвешћене с места однети. Оружници пијани провалише у џамије и поливаху кораном забрањено вино на сагове, на којима су златним словима извезени стихови из корана. Некажњени пођоше својим путем, па јао си га несретнику, који би се усудио да се потужи ради тога, што му је тај зликовац обешчастио кћер или жену“. — А знате за што „Пешт. Лојд“ тако пише о Мантову? Док је овај чинио безакоња само над бугарским народом, дотле је „Пешт. Лоју“ био Мантов „најспособнији чиновник у земљи“. Али Мантов је почео и над Турцима да се натреса и постао је за то сад таки силеција чивутском листу „Лоју“. Не узимамо Мантова у обрану од напада „Пешт. Лојда“ — него хтедосмо овим само да покажемо, како чивутски листови могу сад једно, сад друго да пишу и говоре.

Чување српске границе од упада арнаутских.

За време напредњачке владе често и одвише често упадали су Арнаути и Србију, те тамо пљачкали сељаке, па их и палили. Дабогме да је томе крива турска влада, која није знала да држи те људе у шкрипу али донекле је крива била и Гарашанинова влада. Ево шта пишу о томе из Куршумлије једном београдском листу:

„Кад су напредњаци видели, да су својим раскошлуком окренули народно благостање у суноврат, ударили су у штедњу с рђавог краја, укидајући и оне установе које су нужне.

Хотећи напредњаци, да се појаве у очима народа као кућарни, штедљиви и марљиви за државно газдинство; **укинули су и стално — платежно — стражарење на граници, па га заменули са повременим — кулучним.** — И шта чујемо и видимо услед тога? — Чујемо да по где који го бос сељак, примив листу од кмета, којом се на границу упућује, с негодовањем одговори: „Ја немам хлеба ни за код куће, а камо ли за на границу,“ а по где који опет: „нисам ја упропастио државну касу, па да се нема откуд да плаћа стражарима, те да ја идем на границу и кулучим, нема државнога кулука у мирно доба.“ А видимо код стражарница све саму момчад и иначе невичне тому послу људе, који по све дневно гину од Арнаута, код чувања границе. Арнаути комотно и без икакве страве улазе у нашу земљу, чак до на 20 километара унутра, те убијају и пљачкају.

По нашем мишљењу напредњаци су се и овде огрешили о правду, истину и поштење, што су овакав начин чувања границе створили; јер — овакав начин чувања границе — нити је справедљив, нити целисходан; па с тога дижемо свој глас, да се ако и не пре, а оно бар на идућој скупштини ово стање ствари замени правичнијим и целисходнијим, па ма се и нарочити прирез за то узаконио. Јер док ми, као гранични народ и иначе морамо први и понајчешће да истрчавамо на границу, чим се што опасно по земљу појави, дотле народ у унутрашњости безбрижно ужива, и чување границе нит га се тиче, нити шта кошта, а то се са појмовима правде и једнакости ни најмање не слаже.“

Вести из места и са стране.

Ко ће бити нов епископ? Герман Авђелић баш хоће да се свети нашем народу. Док га траје и док је у власти, помишља само на то, како ће учинити што веће зло. — Зна се, да је столица пакрачког епископа упражњена. Герман се окренуо и разгледао по нашим данашњим архимандритима, ал му ни један не годи сасвим. Зато се машио руком ван карловачке митрополије. Чак у Сарајеву је пронашао човека затуцана, човека који нема ни искре љубави према свом народу, човека, који је пре многих година због неких грехова био кроз четир године суспендован од свога звања. То је сарајевски архимандрит, познати — Ђорђе Магарашевић. Њега је наменуо Герман за будућег епископа пакрачке дијецезе. С тога је Ђ. Магарашевић већ захвалио у Сарајеву на служби, те дошао као архимандрит у — Шишатовац. За мало времена и Герман ће, по уговору, гледати да њега намести за епископа. Боже мој, шта ли ћемо још дочекати под арнаутском управом. Кажу, кад је један од наших архимандрита чуо за ту ствар он се мал није заплакао, те рече ово: „Дакле сад Герману ни ја не ваљам за владику. А што год је хтео радио сам му; завадио сам се с народом, служио сам врагу и ђаволу и још нисам му доста покварен.“ Лепи изгледи!

Затворен. У Загребу је стрпан у истражни затвор посланик Туркаљ. Он је имао двобој, па га је суд искао од сабора, да га може оптужити. Сабор га је издао, а суд је одмах решио, да га стави у притвор, јер је Туркаљ позвао у најновије време посланика Шварца на двобој. Суд своје решење правда тиме, што није слободно неком допустити да учини оно исто зло, због кога га већ туже. Но „Обзор“ је изнео бар десет двобоја који се недавно десише у Троједници, па ником није било ништа, а Туркаља не само што оптужише, него га још пре осуде затворише.

Српско паробродско друштво. Пишу нам из Панчева: У Београду је основано акционарско паробродско друштво. Акционари су неколицина београдских капиталиста. Друштвене лађе, — које ово дана стижу из Хамбурга, — возиће из Београда у Земун, оданде у Вишњицу (на српској обали) па у Панчево. Возидба почиње 1-ог октобра. Друштво је добило концесију, те ће лађе под српским заставама пловити. Агенција је у Панчеву до Вајфертове пиваре код прелаза на Тамишу, лађе ће дакле улазити у Тамиш, а неће стајати код „Фортротрумаца“. — Друштво је српско, те је друштво свију нас да га помажемо, т. ј. на његовим лађама да путујемо и шаљемо еспап.

Освећење бајског крста. Пишу нам из Баје: Пре дужег времена (скоро две године) елементарном непогодом, наш крст на тржишту, до земље је сравњен и уништен. Као што се зна, ми смо овде у врло малом броју, а боме са материјалним стањем не располажемо бог зна како, а да крст и опет подигнемо, требало је новца. На срећу нашу, нађе се један наш ваљан поборник у коме се срећна мисао родила и покуша, те закуца на врата удаљеног од нас бајског сина а сада грађана америчког, „њу-јоршког“ по имену: Јована Русића, који саслуша молбу и одлучи се, те посла овој опћини своту од 1.000 фор. Ко је поле непристрастан, на првом месту мора изрећи: највишу хвалу — бл. г. Сими Остојићу глав. „епитропу“ — који је на ту срећну замисао дошао а још већу захвалност врлоуваженом г. Јовану Русићу, који пак не пожали материјалне жртве. А сада дозволите ми да најкраће искажем ток те лепе светковине. Чинодејствовало је више г. свештеника са стране, а певачко друштво састављено од млађих грађана овдашњих (наравски све сама Србадија) увеличало је ову свечаност. Радостно и смело рећи могу, да је на ову службу — старо и младо велико и мало похитало. После „амволске“ молитве са литијама отишло се до места. Свећење се отпочело по обреду наше цркве и код краја свог дочека, преч. г. протојереј држећи часни крст у руци — окрене се лицем народу, и у кратком ал језгровитом говору свом; тако је дивно изговорио значење св. крста, — да се сваком на оку низ бисерних суза огледати могло. Свако је то тренут постао, на свачијем си лицу — огледалу човечије душе, могао допуну читати: „За крст часни и слободу златну.“ Свештенство и одличнији грађани су на „обједу“ у парохијалном дому учествовали. А да је ова лепа забава српским овејаним духом текла, сведоче и оне лепе наше народне песме, које су певане уз највеће одушевљење. Нема једног Србина овде, који није дубоко, дубоко — у срце своје урезао тај знатни дан.

Избор учитеља у Срп. Боци. Пишу нам из Срп. Боке: 6. (18.) септ. о. г. обављен је овде избор учитеља. Једногласно је изабран већ од две године привремени наш учитељ Тоша Предић. Реткост је, да је која општина бирала за стална учитеља, привремена учитеља, који 2 године учитељује пре избора. Овде је црквена општина показала, да је свесна и да добра учитеља не упушта. Доста је кубурила, док је до таког учитеља дошла.

Пресуда у ђалинској ствари. Читамо у „Садашњости“: У познатој ђалинској ствари било је до расправе 39 оптужених, и од ови 27 њих у истражном затвору. Један оптуженик је умро пре расправе, те остало 38 оптуженика, 26 у истражном затвору, а 12 на слободној нози. По свршетку расправе државни тужилац дигао је тужбу због хотимичног убијства извршеног на два жандара и због насиља извршеног на органима јавне власти против 15 оптуженика, све сами затворени, оптужбу због хотимичног убиства једног жандара и насиља на јавној власти против 4 затворених и оптуженика на слободној нози, и због насиља извршеног на органима јавне власти против 3 затворених. Против **петорице затворених** и једанајест окривљеника на слободној нози напустило је оптужбу и само крај. ответништво, а суд је судио овако: због хотимичног убиства два жандара и насиља на јавној власти осуђени су затворени: Милош Јоцин на 15 година, Ранко Жеравица на 5, Љуба Коледин на 13, Душан Шоралов на 10, Ђурица Шоралов, Младен Јаковљев, Матија Траван, Сима Нашигаћин и Младен Илијин сваки на 12 година; због хотим. убиства једног жандара и насиља на јавној власти Живко Арсикин на 5 година, Алекса Недељков и Иса Беланчић на 10 година а само због насиља извршеног на јавној власти осуђени су Мита Коледин и Паја Марјанов на $2^1/_2$ године. Тако су осуђени 14 њих, и то 13 затворених, а један са слободне ноге, од ослобођени и попуштани су одма на слободну ногу 13 затворених и 11 њих, који беху и тако на слободној нози.

Чивутска посла. У Бечу су затворили некога златара **Натана Вајнингера** заједно са женом и два одрасла сина му, за то, што је био у договору са многим лоповима, те ови крали, а он куповао од њих украдене ствари. Тако су нашли код њега вазда сребра и злата, па и једну ливницу у кући му. Осим тога нашло се код њега ваздан и других сребрних и златних ствари. Од тога је он на својој ливници правио сребрне и златне новце, па је тим новцем или трговао или га давао држави за банке.

Женомрзац. У варошици Барчу, у Троједници, има човек, коме је сад 131 година. Тај стари али још држећи човек може с писменима доказати, да се родио год. 1756. Он је као војник прошао готово све крајеве света, био је у Француској, Арапској и т. д. Код војске је служио 31 годину, и он се хвали, да од ово доба, како је свукао мундир, није погледао жене. Тај старац и данас мрзи жене, само што неће да каже зашто. Кад је реч о његовој младости, онда он вели, да је само зато толико живио, што су му жене биле девета брига. Он вели: „Чувао се ти жена макар како, оне ти већ скрате половину живота, а ако их се не чуваш, онда је тим горе.“

Поново крштени. У околним местима Будимпеште шири се све то више нека нова верска секта, такозване баптисте, који се још једном крсте кад одрасту. Но и баптисте морају плаћати свог старог пароха. Они то нерадо чине, и обратили су се министру с молбом, да их опрости од тога. Министар то није учинио.

Рат у мирно доба. Писали смо већ о ратоборности наших војника у мирно доба, а сад ево опет морамо да пишемо. У Бечу су од неколико недеља на дневном реду туче између војника и грађана. Највише се туку и изазивају пијонири. У Бизамбергу су војници изазивали грађане и општ. саветника Цоха смртно ранили. После неколико дана отишли су у Ланг-Ензерсдорф па се потукли с грађанима. Један пијонир пробо је касапина Хелда. Грађани се огорчили и напали на војнике, а војници су на њих пуцали. Остало је пуно рањених.

Колера у Италији била се нешто притајила, но сад поново купи своје жртве. У Месини се опет појавила, и то много жешће но пре. За 24 сата умрло је 103 човека. Говори се, да је колеру донела једна енглеска лађа из Бомбаја.

Неверна служавка. У мађарској вароши Ташнаду догодило се, да је служавка из непознатих узрока хтела да отрује целу породицу, где је служила. Помешала је отров у каву, коју су четир

Прока Лужница је дочекао госта како се „кипира“. Мати је међутим ћерци намигнула, да га пољуби у руку и донесе вина. Деда-Макси се то све допало, особито вино. Само не воли, што није ту г. писар, па да га он сам моли. Но сека-Кида је узела на себе, да умири писара, а и Милица је обрекла, да ће га молити да не буде њеном Драги ништа.

— „Е гле ти бубе једне! Дакле већ твој Драга? Но хајд', хајд! Што није може још бити.“

Девојка је сваки час пунила, а старци су момачки испијали. Деда-Макса се запурио па све кришом мери Милицу. Бадава. Фино чељаде. И што је боље пио све му се боље допада. Тек кадгод око поноћи растали се нови пријатељи и деда-Макса се полако отоска до куће. — „Жено, знаш шта сам ти данас стекао? — Нову снаху. Већ сам удесио са пријатељем Проком.“

— „Па сам жено још и то пронашао“ муцао је деда-Максим, „да је једна литра . . .“

— „Теби сасвим доста.“

— „Није то. Него да је мање него две.“

* * *

Г. домин је страшно зловољан. Све несрећа иза несреће. Читаву ноћ није спавао, месечну плату однеле карте, цигани га осрамотили: нису хтели да свирају без новаца, вино било да те бог сачува, жена код куће дигла ларму а код г. домина не би данас могао ни са удицом једну крајцару у џепу уловити. Ал г. домин не би био прави домин, кад не би знао новаца „створити“. Сасвим просто. Оде рано у звање, па ко први дође, тог поштено оклама — доцнији прођу мало олакше. „А ђаво му је крив. Што је дошао први?“ рекао би домин.

Сад опет ето и писара, па тражи неку пошиљку са 150 ф. Заборавио, вели, јуче на столу кад је хтео да упише у дневник. А домин баш зна, да му је дао у руке, и гледао је кроз певцер кад је писар отишао с новци управо — на пошту. Рецепис није додуше искао, ал ко би и искао од писара одмах рецепис? Писар се куне, да је невин као анђео, и да о целој ствари ништа не зна. Но домин не би био мудар човек, кад не би знао, да што је било било, па је сад још само мислио, како да се то накнади — из туђег џепа.

Из мисли га тргоше лагани, одмерени кораци. Куц-куц на врата. „Слободно“ загрми домин, ал се не осврће. Треба чувати своје достојанство. Види деда-Максим, није добро. Зато мало поћути после се накашље, па ће онда онако својски:

— „Добро јутро желим, г. домине. Како сте спавали?“

Домин се обрну. Лице му на мах засијну, а сиве му очи плануше радошћу.

— „А! висте деда-Максо? Да вид'те нисам нешто најзгоднији. Био сам ноћас код солге, па...“

— „Па зато сам и дошао до вас“ вели деда-Макса. „Па шта ћемо сад господине! Гледајте ви да се та ствар забашури! Неће фалити јабука.“

Домин је видео да деда-Максу нешто жуљи, ал не зна шта је. Но опет је одмах скројио план.

— „Добро кад сте дошли. А ја баш хтео да пошљем по вас пандура.

— „Та немојте господине! Него гледајте ви, да . . . .“

— „Е, не иде, деда-Максо. Дошао строг налог од министарства“ — и г. домин показа један завежљај аката.

— „Е, па сад да моје дете — ваљда није право —“

— „Шта ћемо деда-Максо? Оно можемо пробати, ал' ће то коштати много новаца.“

— „А колко?“

— „Чекајте, дедице! Сад ћемо прорачунити.“

И г. домин узе оловку па у себи рачуна. Онај хуља писар — 150 ф. Карте — 86 ф. Бирташки рачун сад ће доћи; рече, чини ми се — 15 ф. Жена вели треба јој — 30 ф.

— „Ето видите деда-Максо, чини свега управо 281 ф. То је као брат брату. То управо мене кошта; ал' ваљда није право, да ја за вас плаћам знате, ко први почне, оном је и најскупље, ал за то и најсигурније.

Деда-Макса се мало почешао иза увета; ал' шта ће? Из те коже никуда.

— „А је л' то сасвим начисто г. домине?“

— „На чисто. То је моја брига.“

Радостан деда, што му унук неће доћи у бутурницу. Каква би то била срамота за њега, вирилца, и бившег првог тутора!

— „А шта ћемо господине с оним другим? Ја бих, знате да не чекам мрс.“

— „Не мора се ништа чекати.“

— „А шта ће то коштати?“

— „Све је ту урачунато.“

Деда-Макси лакше око срца.

— „А хоће л' то господине, бити баш на вечито?“

— „Та кажем ти деда, на вечито. Нећу ја ваљда лагати. Него пожури, јер морам ићи, да јавим солгабирову“.

Деда расклопи буђелар, па изброји банке.

— „Да, деда, мал нисам заборавио. Треба мени 10 фор. — за молбеницу и штемпли.“

И то се исплати.

Деда-Макса је отишао кући задовољан. Није шала тако олако проћи: унук му се опростио беде, добиће дишпензацију, а неће бити ни солдат. Ето му домин рече, биће ослобођен на вечито. Па све то не кошта ни 300 ф. Опростио му деда сад и то, што га је домин пре три године учио по дана, да потпише своје име, „да се као представник не срамоти“ па се деда-Макса онда одмах — ваљда пробе ради — потписао на доминову меницу, а после лепо морао платити.

Домин додуше још и сад незна, шта је управо хтео деда-Макса. Ал не чини ништа. Новац је ту. У кавани родосно тре руке, па наручује мали паприкаш и чашу пива.

— „Г. домине,“ запитаће га писар, који је као обично одмах за њим стругнуо из звања. „А кад ћете ми платити она два месеца што сте ми остали дужни?“

Не зна се, дал су ти два месеца икад исплаћена, ал' се на сигурно зна, да се г. писар затим неколико дана (сигурно не од тих новаца) сваку ноћ веселио до зоре, не подседајући по обичају друге, и да је за то време бар сто пута отпевао:

„Тешки лола, бачванских синова, Јоцо јо!
„Ала лампа лепо горе, од сад па до зоре, ој.

О—л—в.

члана породице попили. Брзо после тога, видели се на њима знаци отривања. Дошао је одма доктор, и спасао их, те нису умрли. Служавка је пак уапшена.

Из Мостара нам опет јављају о новим пожарима. Изгорела је логорска коњска штала и неки део касарне. Штета је до 4000 фор. — Сигурно се држи, да су хајдуци запалили касарну.

Катковљева дела. Из Москве јављају, да ће гђа Катков издати све новинарске чланке, које је писао покојни њезин муж. Дело ће изнети осам свезака са више од 5.000 страница. Прва свеска која је изашла 1. о. м. садржи чланке о Пољској, који су у своје доба пробудили били велику сензацију.

Кратке вести. У селу Дејтеру у поградској жупанији **појавила се марвена куга.** — У Америци у вароши Недмеру срушила се црква; погинуло је 70 људи. — У шомођској жупанији појавили се разбојници. — У Вршцу ће се подићи школа велика реалка. — Од 1. октобра почевши изилазиће у Лесковцу у Србији нов лист под именом: „Глас Народа." Власник и одговорни уредник биће му Димитрије Адамовић. — Г. Сава Коларски, свештеник у Долови наименован је за титуларног протојереја (проту.)

Народна привреда.

Економска изложба у Новом Саду.

Од економског друштва бачке жупаније и од пчеларског друштва, добило је уредништво „Заставе" нацрт узложбе земљорадничких производа воћа и пчеларства. Нацрт тај гласи:

а) На знања:

1. Изложба ће се у Новом Саду у просторијама стрелачког друштва одржати.

2. Изложба траје три дана т. ј. 4. (16.) 5. (17.) 6. (18.) октобру.

3. Изложбу уређује месни одбор са испосланицима економског и пчеларског друштва.

4. Пријавни листови и сва друга на изложбу се односећа писма имају се припослати до 28. септембра (10. октобра) у Сомбор, тајништву економског друштва или пак одбору у Нови Сад, а после тога само новосадском одбору.

5. Рок пријаве 3. (15.) октобар.

6. Ствари за изложбу имају се од 28. септембра (10. октобра) бесплатно у Нови Сад на одбор отправити. Производе, што се кваре тако треба послати, да тек на дан 3. (15.) октобра стигну.

7. Име (врста) од производа и ствари, што се излажу, као и место где су произведене, ако су за продају, тачно са ценом треба забележити.

8. О нужним судићима и тањирима за намештање производа и воћа одбор се стара.

9. Пристојба за изложбу или за место неплаћа се.

10. Увоз изложених предмета од жељезничке или паробродске станице бива бесплатно.

б) Отликовања:

Изложене ствари отликују се по пресуди жирија са дукатом, новцем и дипломама.

в) Од пољопривредних производа могу се изложити:

1. Сваковрсни економски производи, рана, и семе за сејање.

2. Споредни економски производи, што се у фабрикама, у малој индустрији или кућевно произвађају.

3. Мапе, цртежи и фотографије, што приказују уређене спахилуке, планове од промета, производе у просеку, каквоћу земље, економска здања.

Од семена појединих производа најмање 2 литре а од семена за сејање, и то што већу цену имају, најмање $^1/_2$ литре треба послати у кесицама. Од биља са кртолом или луком најмање 3 килограма, од ране за стоку најмање кубичку стопу.

г) Изложба воћа:

1. Изложити се може свако воће и грожђе, од првих 3—4 комада, од других 3—4 грозда треба послати.

2. Воће и грожђе укувано, кандирано, суварак, пекмез, вино, комовица, коњак и т. д.

3. Примају се још сваковрсни воћарски и вртарски халати.

д) Вртарска изложба.

1. Разно зеље, цвеће и семе истих.

2. Халати за баштованлук.

е) Пчеларска изложба:

1. Живе пчеле.

2. Мед у саћу и истопљен, восак.

3. Кошнице, вештачко саће, сваковрсни халати за пчеларство.

4. Пчеларски споредни производи.

* * *

Бело вино од црног грожђа.

Да од црног грожђа добијемо бело вино треба ширу одмах одвојити од љусака и шепурике док се још не обоји. Зато треба да имамо једну качицу горе широку од једног метра, или по хвата, а доле мало ужу. Висина те качице може бити од $2^1/_2$ до 3 шуха. Овака качице може се начинити од старог каквог бурета (петачке) и то кад се ово по пола расече. У ту качицу или буре треба метути три ногара од шуха дебела, на која ће доћи даске или данце, које треба онолико да је велико, колико је широка качица на оном месту дакле ногари стижу. Ово данце мора бити бургијом на често избушено, да шира протиче у онај доњи простор, кад се грожђе буде гњечило управо газило; а за ово гажење треба за то нарачито начињен џак. Да би се оцеђена шира одмах сипала у бурад, треба да имамо шафоље, а на качици славину да се шира у шафоље пуни. А да би се то пуњење угодније вршило треба качицу на паљеве, као оно бурад на греде толико високо подићи и поставити, да се шафољ може комотно подметути. — Чим се један чабар помуља, двојица издигну чабар, а трећи који са босим и опраним ногама стоји у качици, држи раширен џак, и ови сав чабар у њега изруче. И док се чабар изручује, већ половина шире прође кроз џак; али да би се и остала садржина кљука и добро неизмуљана зрна боље измуљала и оцедила, онај што је у каци увије џак и ногама гази по њему све дотле, докле у џаку не остане комина са свим оцеђена. Остатак у џаку баца се у ону кацу у коју ће се за црно вино бацати комина, и ова ће комина добро доћи црном вину, јер онда ће то вино много црње бити него иначе кад са мање комине а више шире преври. Ако се не ће црно вино правити, него све бело, онда се у бачву где је комина бачена, почем се ова загреје и дође у врење, сипа воде толико, колико је оцеђено шире. И од ове комине особито ако је грожђе било добро зрело, може бити добар чингер или као што се на неким местима зове и шиљер, да се преко зиме пити у сласт, а могло би се и продати. Но ако је грожђе било врло слатко и руке су се лепиле при муљању, онда би било штете и грехоте за народно газдовање и економисање, да се од те цибре или комине прави чингер, кад би се могло направити црно вино и то врло добро три четири пута више, него што је оцеђене шире за бело вино било, само кад би се води придодала нека количина шећера. Оваква вина и то црна, нарочито се онда с коришћу и добром добити могу производити, кад је мало рода а грожђе је врло зрело било.

За тим треба овако радити. Бурад, која се буду широм пунила, треба их са једне шаке оставити празна, да пена не прелази преко бурета док буде вино врило, а не треба врањем затворити док не пређе главно врење, а чим главно врење пређе, може се врањем, окренув горњу дебљу страну доле, припушити, да ново вино много не ветри. Чим се вино буде избистрило, а то ће онда бити кад настану хладнији дани, треба ново вино оточити и од талога први пут очистити.

Но може се и овако и то још много боље правити бело вино од црног грожђа па да још при првом отакању изгеда као да је од године дана старо, а при том бистро и светлог изгледа. Што се тиче муљања и друге радње, све је онако, као што је напред казано, само се мора овде оно буре, у које ће се цеђена шира сипати, најпре добро накадити са сумпором и шира у сумпорисано буре сипати. Кад је буре пуно и то до врха са широм, треба га оставити дотле, док сав талог не падне на дно, т. ј., док се шира не избистри, али при том треба и на то пазити, да шира не почне врити. Ако су у време бербе топли дани, већ после 10—12 сати а и пре почеће шира да ври; и за то чим се на рупи од врања примети да се надигла пена, треба ширу оточити у друго буре.

При отакању у друго буре све се дотле не ће шира у исто сипати, док не пође бистра шира, а мутну ширу која је пуна талога и нечистоће, треба бацати у општу комину. И ову овако очишћену и бистру ширу треба оставити да преври, на начин гореказани. Чиниће вам се да је ово један излишан посао, нарочито у време бербе, кад се има пуне руке другог пречег посла, али то не стоји, јер ово вино не морамо онда претакати кад и прво, и ово ће вино много боље и чистије бити.

Трговина.

= **Нови Сад**, 11. (23.) септембра. На горњим житарским пијацама влада од неколико дана неки извесни застој пошто је јеврејска нова година светкована. На берзи у Будимпешти је сасвим сваки промет за прошла три дана застао. Цена је рани за сада на висини пређашњој али, пошто се приближује Михољдан те и рок за плаћање закупнине тешко да неће бити огромне понуде за продају сваког зрна те ће ту прилику и спекуланти и млинови употребити да побију цену рани.

На нашој пијаци је од два дана овамо умерено довоза али је ипак са десетак новчића свако зрно јевтиније плаћано пошто је спекулација слабо учествовала у куповању. Данас је цена рани ова: Пшеница 6 ф. 10—30 н., ванредно до 6 ф. 40 н. Наполица 5 ф. 50 н. Зоб 4 ф. 30—40 н. Јечам 4 ф 30—40 н. Кукуруз 5 ф. 30 н., нов кукуруз некрњен 2 ф. 40—50 н. Све од 100 кгр.

Пасуљ 7 ф. 50 н., до 8 ф. Кромпир 1 ф. 20 до 30 н., од 100 кгр. Купус 5 ф. до 6 ф. од 100 главица. Маст на више 58—60 ф., на мање 62—64 ф. Сланина 56—57 од 100 кгр.

Угојени свињи се одржавају на дојакошњој цени; тешки 39—40 н., средњи 40—41 н., лаки 41—42 н., од 1 кгр. Теоци 9—18 ф. од ком. Јагњци 7 до 12 ф. од пара.

Продаја вина је врло слаба. Сад, у почетку бербе, где се јасно види да неће овогодишња берба нигди у наших крајеви боља — него посве лоша бити — нетражи се у нас старог вина. Имаоци су подигли цену али купаца нема. На нашим горњим пијацама је пуно вина, а извоза ни на коју страну нема. Данас цену наше вино бело лањско 10—11 н., боље 12—16 н., шилер 14—18 н., црно 24—28 н. Старо бело 12—16 н, шилер 16—20 н., црно 32 до 40 н., од 1 литре.

*

У прошлу недељу и понедеоник је одржан у **Сентомашу** годишњи вашар. Јесен је, па ипак је вашар врло лоше испао по продавце. Купаца није ни на стоку ни на робу трговачку и занатлијску. Велика оскудица у новцу. Што је продавано у безцење давано. Волови 120—180 ф., за месаре 200—240 ф., тешки 260—270 ф., од пара. Коњи 80—120 ф., бољи 140—160 ф., одабранији 180 до 240 ф., коњи за царевину 300—400 ф., од пара. Овци 8—12 ф., од пара. Свињи годишњаци 30 до 36 ф, двогод. 45—50 ф. од пара.

*

У **Кули** (у Бачкој) прошле недеље плаћана је пшеница 5 ф. 80 н., боља роба 6 ф. 20—30 н. Зоб 4 ф. 20—40 н. У **Сенти** у исто доба беше цена пшници 6 ф. 40 н. Јечам 4 ф. 60 н. Зоб 4 ф. 70 до 75 н., од 100 кгр.

*

У **Пожуну**, 7. (19.) септембра. На марвеном вашару су плаћани угар. волови шталски 52—57 ф., немачки 53—59 ф., угарски и српски пусарски 46 до 54 ф, од 100 кгр.

*

У **Штајнбруху**, 8. (20.) септембра. Посао са угојеним свињама врло слаб. На окупу је 99.166 ком. угојених свиња. Цена угар. тешки матори 43 до $43^1/_2$ н., млади тешки 44 н, средњи 44—45 н., лаки $44^1/_2$—$45^1/_2$ н. Српски 42—43 н., средњи 41 до 42 н., лаки 41—42 н., све од 1 кгр.

*

У **Будимпешти** 9. (21.) септембра. Пшеница јако нуђена а и воља за куповање је добра била, промета је до 25.000 м. ц. али са нижом ценом него прошлих дана што беше. Сва остала зрна скоро занемарена, промета има врло мало. Раж и зоб остали лабаво, јечам без промене, кукуруз се врло чврсто држи.

Пшеница потиска тешка 82· и 81·5 6 ф. 85 н., 82·5 6 ф. $92^1/_2$ н., 80·5 6 ф. 80 н., 80· 6 ф. 75 н. Пештанска 81· 6 ф. 90 н., 80·5 6 ф. 85 н., 79·5 6 ф. 75 н., 78· 6 ф. 60 н. Бачка 78·4 и 77·5 6 ф. 75 н., 78·8 6 ф. 85 н. Врбашка 78·8 6 фор. 80 н. Банатска 80· 6 ф. 75 н., 79·8 6 ф. 70 н. Сенћанска (4.100 м. ц) 80·3 6 ф. $92^1/_2$ новч. све на три месеца.

Јечам 5 ф. 30 н. Кукуруз 5 ф. 75 н. Раж 5 ф. 40 н. за готов новац.

Термини: Пшеница за јесен 7 ф. 17 н., за пролеће 6 ф. 70 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 24 н. Зоб за јесен 6 ф. 66 н., за пролеће 5 ф. 24 н. Репица кол 11 ф. 25 н. Производи: Маст 57 ф. 50 н. Сланина сирова 51 ф. 50—52 ф. Шљиве за окт. 100 ком. у по кгр. 7 ф. 50 н. од 56 кгр. Пекмез славонски 14 ф. 25 н. Спирит се не тражи.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 10. септембра.

Дукати — — — — — — —	5·92
Наполеондори (20 франака) — — —	9·94
4% угарска златна рента — — —	100·40
5% „ папирна „ — — —	87·25
Немачке држ. марке — — — —	61·50

Најновије вести.

— Министар председник Тиса држао је својим бирачима у Вел. Вараду говор. Чак и опозицијони листови му признају, да је говорио са много вештине и духа. Он је позлатио сво зло, те не изгледа тако црно, али отуда слабе вајде. Министар је говорио највише о новчаним приликама и рече: стање је озбиљно, ал не опасно. Он мисли да помогне тако, ако увећа приходе (подигне порезу) и умали расходе (т. ј. уведе штедњу.) То је стара песма, која се упола извађа. Т. ј. државни приходи се дижу, пореза се повишује, али од штедње обично нема ни разговора. Можемо рећи: имамо паметног, ал не доброг министар-председника.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ."

(Стигли 10. септембра у вече.)

Лондон. У варошком округу Холборну изгорело је читавих редова од кућа, највише дућана. Штета ће бити на двеста хиљада фунти стерлинга.

Оглас.

У смислу 14-ог §. XXVII. зак. чл. од год. 1880. овим се обзнањује, да је са потврдном клаузулом сомборског кр. порезног надзорништва снабдевени овогодишњи списак војно опросне таксе на 8 дана, и то: од 22. до 30. Септембра 1887. у варошком порезном звању на општи углед стављен.

Рекурзи против овога списка могу се за 15 дана, рачунајући од последњег дана, када је исти на углед изложен, ововарошком управном одбору поднети.

Магистрат сл. кр. вароши Новога Сада 21. септембра 1887.

Стеван Поповић Пеција с. р.
градоначелник.

ГОДИШЊИ ПАРАСТОС

дајемо у суботу 12. (24.) септембра о. г. у 10 сахати пре подне у саборној цркви нашој незаборављеној матери

СОФИЈИ СЛАВНИЋ
рођ. ГРЧКИ

на који позивамо сроднике и пријатеље.

У Новом Саду 6. (18.) септ. 1887.

Породица.

✝

С тужним срцем јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да нам се наша мила и незаборављена сестра, тетка и заова

АНА ЈОВИЧИЋ
рођ. ЂОРЂЕВИЋ,

данас 8. (20.) септембра о. г. у 5 сати у јутру, после кратког боловања у својој 70-ој години живота у вечност преселила.

Тело миле нам незаборављене покојнице опојаће се сутра у среду 9. (21.) септ. о. г. у 4 сата после подне у саборној цркви, а за тим ће се на алмашком гробљу у породичну костурницу предати матери земљи.

Вечан јој спомен!

У Новом Саду, 8. (20.) септ. 1887.

Евица Ђорђевић рођ. Ђорђевић, Јелица Ђорђевић рођ. Савановић, снахе. Јоца, Ђока, Пера, Мита и Чедомиљ Ђорђевић, братићи. Мара Балта рођ. Ђорђевић, братићина. Јулка Ђорђевић, сестра, и остали сродници.

ОГЛАСИ.

НА ЗНАЊЕ.

Усљед дописа кр. школ. надзорништва јављамо п. н. учитељима и школ. властима којих се тиче, да су у смислу високе наредбе министарства богочасти и наставе од 23. febr. 1887. бр. 4989., **као и од вис. ц. школ. савета под бројем 116. дана 10. септ. о. г. књиге Мађарско Језикословље** I. II. књига од Јована Илића управ. учитеља за употребу школску одобрене.

2—2 **Књижара Луке Јоцића и др.**

ДОБРО И ЈЕФТИНО!

Прва новосадска тапецирска радионица

на пијаци у Поповићевој кући број 32.

Потписани су слободни штованој публици из Новог Сада и околине до знања ставити, да су овде у Новом Саду подигли **тапецирску радионицу**. Према свом многогодишњем раду у најбољим радионицама у земљи и у иностранству у стању су они на њих стављеним захтевима најбоље да одговарају. Све налоге, што спадају у тапецирску струку примају они како у кући, тако и изван куће по најјефтинијим ценама.

С поштовањем

3—3 **КЛАЈН и ВАЈС.**

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

САВЕ ТУБИЋА

У ШИДУ

потребује млађег помоћника и шегрта. Ступити могу одма. 1—

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ТЕОДОРА П. СТОЈИЋА

У ЗЕМУНУ

потребује два спомоћника, једног практиканта и једног шегрта који могу одма ступити. 1—2

МИЛИВОЈ ЖИВКОВИЋ

ТРГОВАЦ

У СТ. БАНОВЦИМА

потребује бирташа под рачун 12%, или под аренду, са кауцијом имају првенство. 2—2

ЗАХ. Г. СТОЈКОВИЋ

У СОМБОРУ

треба одмах два спомоћника за мануфактуру, а 15.—20. октобра о. г. за нову филијалу четир мануфактуристе и два галантеристе; они имају првенство који мађарски знају и који су у Сомбору службовали, а вични за обадве радње. 3—3

МОДНА МАНУФАКТУРНА РАДЊА

ЈОВ. И ЂОРЂА ПЕТРОВИЋА

У ЗЕМУНУ

потребује деловођу, ко способност за то место има, и исто што скорије попунити може, нека се лично или писмом обрати. 2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

М. ПЕТКОВИЋА

у Инђији

потребује једног млађег помоћника и два шегрта. 2—3

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.